

## **Magtubu to Pol li bij Epêsinêpê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen**

Nêm elê tôre wôô iyônġ cêgi Jêsu Krist a ná, églisnê ka bi bôrji sa \*Krist a kwône ô tumô tumô bô emê wo Asi a wo kemnêġ ba na sa iyé Turki hen. Eglisnê bay ka kêm hen bijġ dô perêrji a, aġ to Epês a ná, na to nêm kwôlê diyaġ. Kergare tori toġ ulê béré to têê subu to Pol ô hen na, ôbi ô Epês a aġ mô ya li elê subu (Jé lê bay jé 19: 1, 20: 1). Sapitre 3:1 kwôy sapitre 4: 1 ná, kôl wo Pol ré li magtubu hende to hen bijġ Epêsinêpê na kirina ôbi ré baġ daġgay a. To ôbi li bijġ kamaġ ka Pilip a men, Pilémô men, Kwolôs a a men hen kôba, na daġgay a a ôbi ré li bijġ hen men.

Kwôlo ôbi kôlji bô magtubu tori hende to hen na, gel wo ôbi ré li bijġ na gawrê kwône dîba, ré na kamaġ ka Epês a piniji mera ré. Mawi kwôlo bô magtubu hende to hen a nà: Gengé wo naġ kwini wo Emen genge. Bô gengé bi wo hen na, kôl na wo Emen ré sa dayé aġga derômaranġ a naġ ka sa terare a nà kêm aġ bi ôbi sarji ré na pôn nêġ hari, ôbi a na Krist. (Sapitre 1: 10.)

Sapitre 1:1-2 na, Pol kôl kwôlê dê dôriġ tumô magtubu tôri hende to hen men, sapitre 6: 21-24 na, ôbi kôl kwôlê dê deriġ kebre men. Kwôlê woġ gelé wo ôbi li bô magtubu tori hende to hen na, ôbi soderéri kirinġ wôô.

1. Sapitre 1: 3 kwôy sapitre 3: 21 na, ôbi kôl na kwôli anğa dê kirîj ka Emen li wô sarna naŋ geré wo Jêsu Krist hen dema ré dô kwôli bîjare naŋ Jêsu Krist men, naŋ bay ayê bôô a men. Men, gel dayê wo Emen ré day Jubnê naŋ bîjé na Jubnê ré hen pôn bi ré yi bîjé kari.
2. Sapitre 4: 1 kwôy sapitre 6: 20 na, Pol kôlij Epêsinê bi jé lêreji ré yi kwo kôrbi wô bîjare to bay bîj naŋ Jêsu Krist hen. Ôbi a na hal woji bô églis a men, naŋ megêrji bay ayê bôô men, naŋ bîjé ka bô iyére toji a men, naŋ bîjé ka nô a men.

Bô magtubu tori hende to hen na, Pol pô are subu wô kôlij kwôli bîjare to bay ayê bôô. Anğaŋ gengé ka tumô ba, na kurônggi yi gawra aŋ Jêsu Krist a na sari men, bay ayê bôô na yi men, anğaŋ gengé ka wôô ba, na iyére aŋ Jêsu Krist a na keram wo bay dîj tebre, anğaŋ gengé ka subi ba, na engé yi aŋ Jêsu Krist a yé môj iba iyôn men, églis a yé môj iyore iyôn men. Aŋ gel wo hena bay ayê bôô ré dî yirji yôd kwôy yi Kelma woji wo pôn hen né ba, bîjare ré naŋ kwôy.

*Dosé to Pol lij bîjé ka Emen ka Epês*

<sup>1</sup> Nôbi, Pol \*ôbi jé wo Krist Jêsu naŋ bô geyé wo Emen.

En li magtubu hende to hen bêngge kenbay bîjé ka Emen ka Epês a. Kenbay ka ken dëbu geraŋ tô bîjare tonge a naŋ Jêsu Krist hen. <sup>2</sup> Bi bô deré naŋ bô jalé wo Ibarna Emen naŋ kwo Kelma Jêsu Krist baa naŋ ken.

*Derê wo kwari naŋ wo Emen li naŋ biŋé kibi Krist*

<sup>3</sup> Ayênaŋge kibi Emen wo na Emen wo Kelma wona Jésu Krist men, na Ibari a men hen wôsa ôbi li dô naŋ na naŋ aŋga dôri ka gay gay kaŋ Tunu ka hena derômaran a. Ôbi béna hen iyôn wô wo nana biŋ naŋ Jésu Krist. <sup>4</sup> Pa dema Emen na ré dî tô terare tô na, ôbi na terêna bi nana yi biŋé kari wô biŋare to nana biŋ naŋ Krist hen aŋ bi nana yiŋ biŋé ka yi naŋ jeŋgêrji men, ka ani kani ka habiŋ naŋ yirji a a men tiri a. <sup>5</sup> Na wô geyé wo ôbi geyéna hen aŋa ôbi na ré genge ca tumô bi nana yiŋ kamni sa kibi aŋga Jésu Krist li hen. Aŋ na bô geyé wori aŋa ôbi ré liŋ are bay ka hen béna hen. <sup>6</sup> Ôbi li hen iyôn bi nana ay kibri wô bô derê wori bi wo dê kirij hen. Derê wori bi wo hen na, ôbi béna na dèŋ iyôn wôsa nana biŋ naŋ Kemari wo ôbi geyri hen.

<sup>7</sup> Wô biŋare to nana biŋ naŋ Kemari bi wo hen aŋa ôbi ré têbe sarna naŋ kwôbri Kemari bi wo hen aŋ dîŋ bôri jal sa têriŋ tona a aŋ na hen iyôn aŋa ôbi ré geléna damŋay derê wori hen. <sup>8</sup> Derê wori bi wo hen na, ôbi béna damaŋ men, béna tu melênê wo gay gay men, ermé wo dôri a men. <sup>9</sup> Aŋ bi nana hôn aŋga yi kini uwôbêrji a ka ôbi na genge ca bi dîré sa lé naŋ geré wo Krist, kwo Emen dôri hen hen. <sup>10</sup> Gengé wori bi wo hen na, na wo kirijna wulêri sa nêmba, dîré sa dayé aŋga derômaran a naŋ ka sa terare a nà kêmbaŋ bi Krist, kwo Emen dôri hen pôn nêŋ ré yi ôbi sarji.

<sup>11</sup> Men, sa kibi biŋare to nana biŋ naŋ Krist

hen aña Emen na ré terêna ca tumô nañ gengé wori. Na gengé wo ôbi na genge men, na gey a men aña ôbi ré lij are bay ka kêm hen. <sup>12</sup> Iyôn ba, nabay ka nana bi bôrna tumô sa Krist a nij hen na, ayê kibi dampare to Emen yi wô sarni.

<sup>13</sup> Kenbay kôba, kirija na ken toy béré wo gengij sa kwôlê wop tiri wo gengij sa Kwôlo Dôri wo gôlij nañ ken hen na, ken bi bôrñge sa Krist a aña Emen né talêñge are yerñge a hen. Aña ôbi talêñge yerñge a hen bay a na Tunu top hendi bô bôrê to ôbi na genge diré béñge hen. Añ ré gel wo nana na kari. <sup>14</sup> Tunu hende to hen a na ari upé ka tumô ka Emen genge diré sa bij bijné kari hen. Iyôn ba, naa sa upé tô ari upé ka baa hen kirija Emen a sa derêna kibi habré a yôd añ hen. Iyôn ba, na ayêñge kibi dampare tori.

*Pol uwôl Emen wô bay ayê bôh ka Epês*

<sup>15</sup> Na tôri bi wo hen aña, kirija ené toy wo kené ay bôrñge bij Kelma Jésus men, kené pur bijné ka Emen a men na, <sup>16</sup> en liri dosé kwôy kwôy wô sarñge. Kirija en uwôl Emen na, en uwôli wô sarñge men <sup>17</sup> bi Emen wo Kelma wona Jésus Krist wo na Ibarna wop ôbi hini emê hen bi ré béñge tu melênê nañ geré wo Tini to a yêgê sari béñge hen men, ka hônijni derê a men hen. <sup>18</sup> Men, en uwôli bi turnge ré jôrij sa aña ken di bôrñge sara ka ôbi uwôgêñge kwôliji hen men, en uwôli bi kené hôn dampay aña dôri ka gay gay ka Emen na genge diré bij bijné kari hen. <sup>19</sup> Men, en gey bi kené hôn néé wori wo dê kirij wo li jé yerna nabay ka nana bi bôrna sari a hen.

<sup>20</sup> Na néé bi wo pôn hen a Emen na ré bi Krist na jijn sijn kampê aɲ sa biri ô merê sa kôbri woj gusurô a derômaran a hen. <sup>21</sup> Na kirijn bay ka hen a Emen né dîri sa tunu to gay gay to ôrij nɲn tôte hen men, to ôrij nɲn néé wo gay gay kê m a men. Men, sa kenare to gay gay a hen men, dere sa ka gôlij sa kirijn a a men. Men, sa hini wo yôn yôn woj dampare wo uwôgijn haw na, mera ré nijba, kwo a uwôgijn tôre cêgê a men hen.

<sup>22</sup> Men, Emen biri are kê m kôbri a bi ôbi ré ô m sarji. Mega wo ôbi biri are kê m kôbri a bi ôbi ré ô m sarji hen iyôn na, ôbi biri yi Kelma sa églis a a men. <sup>23</sup> Hende a na yiri wôsa na bôre a a bijné ré hônijn Krist men, gelijn hal wori kê m a men. Mega wo yi Krist bi a kôba, nana hônijn Emen men, gelijn hal wori kê m a men hen iyôn.

## 2

### *Emen gôlij nɲn bijné nɲn bô derê wori*

<sup>1</sup> Ca ba, na ken yi môj temay gawrê iyôn wô kibi bê wo ken bijn Emen kwôlê ré hen men, wô kibi têrij tonje a men. <sup>2</sup> Ca ba, jé lêrenge na habijn mega jé lê bijné ka sa terare a nà habijn hen iyôn men, na jé lê dami wo tunu to habijn toj hendi néé to bô kal a hen a, na kené ô tôre a men, na hende a lê jé haw hen bô bijné kap bay narijnay Emen kwôlê hen a men. <sup>3</sup> Nibay kê m na nini yi mega bijné bay ka hen men. Wôsa kirijna na nini lijn anja bôrni na gey hen men, ka ermé woni na yi sara hen a men. Wôsa na nana yêj na bô habrê a. Aɲ ré niné gelijn gusijn tô bô tarê

wo Emen a wô kibi jé lêreni bi wo iyôngi bi wo hen mega bîjé iyôn men.

<sup>4</sup> Nîjba, Emen na, bô tu ja tona damaŋ men, ôbi geyéna damaŋ a men. <sup>5</sup> Tôri bi wo hen a, nabay na nana yi môŋ temay gawrê iyôn wô kibi têriŋ tona. Aŋ yi mega Emen ré béna na nana ji si kampê a naŋ Krist iyôn men. Na tiri, na naŋ bô derê wori a, ôbi ré gôliŋ naŋ ken déŋ iyôn hen. <sup>6</sup> Wô kibi bîjare to nana bîj naŋ Krist hen na, ôbi bi nana ji si kampê naŋ dî bem hen men, hô déna bi nana ô emê iyére naŋ dî derômaran a a men. <sup>7</sup> Ôbi li naŋ na hen iyôn bi dîré geliŋ bîjé ka ré era hen bô derê wori wo dî kirij wo dîré li naŋ na, naŋ geré wo Jésu Krist hen. <sup>8</sup> Na tiri, Emen gôliŋ naŋ ken naŋ bô derê wori men, wô sa kibi aŋga Jésu li hen a men. Na wô kibi lê aŋgaŋge ka dôri a kené gôliŋ hen né, nîjba, Emen béŋge na déŋ iyôn. <sup>9</sup> Ka kelê yaŋ ba, ré na sa kibi jé lêreŋge wo dôri aŋa Emen né gôliŋ naŋ ken hen. A iyôn ba, kwôni a nê mê dê denŋôri sara ré pa pa. <sup>10</sup> Na tiri, na Emen bi a hô déna wô kibi bîjare to nana bîj naŋ Jésu Krist hen bi nana liŋ aŋga dôri ka gay gay. Aŋ aŋga dôri bay ka hen na, ôbi na fu sa têrji tumô bi nana sa li.

*Bay ayé bôô kêm bîj pôn tô Jésu Krist a*

<sup>11</sup> Kenbay ba, ken yêŋ Jub ré. Nîjba, bi bônŋge jibéŋge sa aŋga na sa sarŋge a hen. Jubnê uwôge yirji bay walê keŋ aŋ kenbay ba, bay uwôgêŋge bay walê keŋ né. Nîjba, walê keŋ bi wo hen na, na aŋga kôbi gawra a lê mera. Iyôn ba, kenbay ka kena Jubnê ré bay ka hen na, ermêŋge sa kwôlo na: <sup>12</sup> Wôsa wulê bi wo hen

na, na ken kelan naɲ \*Krist men, na ken nê m yé perê bîjé ka Emen na cobji hen né men, anɣa Emen na genge dîré biji sa kibi dayê wo ôbi na dayji naɲ dî hen na, ken dâ kwa a ré a men. Men, anɣa na kené bîj bôrɣe sara na naɲ men, Emen kôba, na ken hône ré a men. <sup>13</sup> Nîjba, haw hen sa kibi bîjare tonɣe naɲ Jêsu Krist na, kenbay ka ca ba, na ken kelan naɲ Emen hen na, haw hen ba, ken dâ naɲ dî sa kibi temay Krist to ayîɲ yiri liɲ sarga hen. <sup>14</sup> Wôsa na wô sari aɲa nana môriɲ naɲ bô jalê hen. Réba ca ba, Jubnê naɲ bîjé ka na Jubnê ré hen, na nana bîjé ka gay gay, nîjba, ôbi li aɲ nana yi tô yé wo pôn. Men, ca ba, dôriɲare na uwôl gurô perêrna nîjba, ôbi mène dôriɲare hende to hen aɲ naɲ temayri. <sup>15</sup> Ôbi mène tôô to Jubnê naɲ anɣa gay gay ka bay genge hen aɲ dîré dayîɲ Jubnê naɲ bîjé ka na Jubnê ré hen pôn aɲ bay ré yi bîjé ka gay gay ré nîj. Men, bay ré hô yi tô môɲ wo kôrbi sa kibi bîjare to bay bîj naɲ dî hen. Na hen iyôn a ôbi ré bi bô jalê yi perêrji a men. <sup>16</sup> Sa kibi temare to Krist ma sa gurô tagelê hen na, ôbi mène dôriɲare to na yi perêrji a hen aɲ men, dayji bi bay yi kurônɣi yi wo pôn men, hô biji pôn naɲ Emen a men. <sup>17</sup> Na ôbi á, Krist, kwo Emen dôri hen ré era sa uwôl béré Kwôlo Dôri wo kôl kwôli bô jalê béɣge kenbay ka kena Jubnê ré ka na ken kelan naɲ Emen hen men, bîj Jubnê ka na dâ naɲ dî hen a men. <sup>18</sup> Wôsa na sa kibi anɣa Krist li hen aɲa nabay Jubnê naɲ bîjé ka na Jubnê ré hen kê m, nana nê mê uso dâ ligi Emen

Iba ßipné a ßem nañ néé wo Tunu toñ hendi bô bôré hende to pôn hen.

<sup>19</sup> Ôbi a, haw hen kené na kergê ka hena kelañ ré niñ, niñba, kena kam iyére mega kwo ßipné ka Emen iyôn men, ken yiñ kam Emen a men hen. <sup>20</sup> Wôsa bay jé nañ bay kibi Emen a yé mega tô iyére to ðiñ añ kenbay kena gerem wo bay jubu sara. Iyére hende to hen na, Krist a na keram wo bay ðiñ tebre. <sup>21</sup> Men, na sa kibri aña iyére hende to hen ré môriñ gerañ hen men, ôbi buru ðiñ ðebu tumô tumô bi ré yi iyéy Emen to ré yi nañ jengêre wô kibi Emen. <sup>22</sup> Biñare to ken biñ nañ Krist hen na, kenbay kôba, ken yi môñ gerem wo bay jibiñ iyére iyôn nañ bay ayê bôô kêm bi kené yiñ iyére to Tini Emen mô bô hen.

### 3

#### *Jé wo Pol li wô sa biñé ka na Jubñé ré hen*

<sup>1</sup> Na wô bi wo hen aña, ené uwôl Emen wô sarñge, nôbi Pol wo en yi dangay a wô kibi Jésu Krist hen men, wô sarñge kenbay ka kena Jubñé ré hen a men. <sup>2</sup> Wôsa en hôn wo na kené toy mega wo Emen a ré ben jé bi wo hen nañ bô derê wori bi ené li wô sarñge. <sup>3</sup> Ôbi yêge sa aña yi nañ kini uwôbêrji hen ben bi ené hôn. Na are bay ka ôbi yêge sarji ben hen aña, ené li kwôliji bô magtubu a dê béñge hen. <sup>4</sup> Hena kené ðênse ba, ka henê mega wo kwôlo yi nañ kini uwôbêri wo gengiñ sa Jésu Krist hen na, ené hôn dô. <sup>5</sup> Kwôlo yi nañ kini uwôbêri wo gengiñ sa Jésu Krist bi wo hen na, tumô ba, Emen na yêge sa kwôlê bi wo hen biñ ßipné ka tumô hen



ré nijba, haw hen naɲ geré wo Tini na, ôbi yêge sa kwôlê bi wo hen bij bay jé naɲ bay kibri ka ôbi na ðiji naɲ jengêrji hen. <sup>6</sup> Kwôlo Emen yêge sari bi wo hen na, na wo naɲ geré wo Kwôlo Dôri na, bijé ka na Jubnê ré hen ré uwôn derê wo Jubnê uwôn hen men. Men, bay na kurônggi yi wo pôn naɲ ci men. Aɲ sa bijare tona naɲ Jésu Krist na, aɲga Emen genge ðiré bij Jubnê hen kôba, bay uwôn naɲ ci men. <sup>7</sup> Emen naɲ bô derê wori a ré ben bi ené yi mana wori naɲ néé wori bi ené uwôlij béré Kwôlo Dôri. <sup>8</sup> Perê bijé ka Emen a kê m hen na, nôbi ena ani ré woɲ kwôy nijba, Emen li dô naɲ en aɲ ben bi ené kôlij kwôli derê wo ðê kirij wo na uwôn tô \*Krist, kwo Emen dôri hen hen bij bijé ka na Jubnê ré hen. <sup>9</sup> Aɲ bi ené bi bijé kê m ré hôn wo iyeɲ a aɲga yi kini uwôbêrji a ka Emen na genge ðiré lê hen ré yé môj môj ba? Na ôbi á, Emen woɲ ôbi dé are kê m hen, na gem are bay ka yi naɲ kini uwôbêrji hen naɲ ði tô. <sup>10</sup> Aɲ sa kibi églis na, bijé ka ôrij naɲ tôô men, bay néé a men, ka derômaraj a ré hônij tu melênê wo Emen wo gay gay hen. <sup>11</sup> Ôbi li hen iyôn naɲ ermé kwôlo ôbi na erem ca dema tô terare na ré ðij tô hen, aɲa Jésu Krist Kelma wona ré sa li hen. <sup>12</sup> Wôsa nana bij pôn naɲ Krist, sa kibi aɲga ôbi li hen a men, aɲa nana nê m erê ligi Emen a naɲ bôô pôn hen. <sup>13</sup> Ôbi á, ené sôm sarɲge a bi yerɲge ré iléɲge wô gusij to ené gelij wô sarɲge hen né. Wôsa gusij hende to en gelij hen na, a saɲ naɲ derê wo dami béɲge.

*Peré wo Krist peréna*

<sup>14</sup> Na wô sa bi wo hen aña, ené jubu guban tumô uwôliñ Ibarña Emen hen. <sup>15</sup> Na sa kibi Ibarña Emen bi aña tô yê bijné ka derômarañ a nañ ka sa terare a na ré yij ya hen. <sup>16</sup> Wôsa Emen nañ damñay anğa dôri gay gay ka ôbi bijn bijné ôbi á, ené uwôli bi Tini ré beñge néé bi kené birij bônñge iyêre dem aña kené yij bay ayê bôô ka dëbu gerañ tô. <sup>17</sup> Men, en uwôli bi sa kibi ayê bôô wonñge na, Krist ré mô bônñge a yôd. Men, en uwôli bi kené pur Emen men, kené pur megêrñge a men. Ôbi a yé môn hanêrñge wo tôbij tôn iyôn men, môn iyêre to tôre dñj dô iyôn a men hen. <sup>18</sup> Na ôbi dema kenbay nañ megêrñge bay ayê bôô ka kwôni hen, kené hônij peré wo Krist ré peréna hen na, ré dami dê kirij wo kwari ré nañ. <sup>19</sup> Men, en uwôli bi kené hôn peré wo Krist bi wo nana nêm henê ré hen kwôy wo hal wo Emen kêr ré yi yerñge a.

<sup>20</sup> Emen na ôbi nêmê lê are kêr. Ôbi nêm lê anğa dê sa ka naa engereri ré li béna hen men, dê sa ka naa erem hen a men. Ôbi nêm lê hen iyôn nañ néé wori wo li jé yerna hen. <sup>21</sup> Ayênange kibri wô kibi anğa dôri ka ôbi li nañ geré wo églis men, nañ geré wo Jésu Krist a men hen. Ayênange kibri hen iyôn kwôy nañ elé elé yôd.

\*Amên, bi yi gelij hen iyôn.

## 4

### *Kurônji yi Jésu Krist na pôn nêñ hari*

<sup>1</sup> Ôbi á, ené sôm sarñge a nôbi wo en yi danğay a wô wo en li jé bijn Kelma hen, bi jé

lêrenge ré yi mega kwo Emen na gey kirija ôbi na uwôgênge hen. <sup>2</sup> Yénge bay dê denngô ré men, lénge iyêre nan bijné ré men, yénge bay ulê bôô men, uwôlînge bônge sa yernge a wô peré wo ken perin hen men. <sup>3</sup> Lénge kwôy bi bijnare to Tunu li an ken bin hen na, ré mênin né. Nijnba, ken môrinje nan bô jalê. <sup>4</sup> Wôsa bijné ka Emen kêm na, yi môn gawra wo pôn iyôn men, Tunu toin hendi bô bôre kôba, na pôn a men. Men, anga ken bi bônge sara kené sa uné ka Emen na uwôgênge kwôlîji hen kôba, na pôn a men. <sup>5</sup> Men, nabay kêm kelmarena na pôn men, bôrna wo nabay kêm nana ay bin Emen men, batêm to bay lêna hen a men kôba, na pôn. <sup>6</sup> Men, Emen na pôn nêh hari a ré na Iba bijné kêm men, na ôbi sa are kêm men, li jé nan geré wo bijné kêm men, mô bô bijné kêm a men.

<sup>7</sup> Nijnba, Emen béna nabay pôn pôn kêm gwosoy jé, nijnba, na \*Krist a céna mega ôbi gey. <sup>8</sup> Na ôbi á, ré lin bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Ôbi day ta merag  
an ôbi pô bijné ka ôbi peraji kibi kumbul a hen  
tôri a gelin bijné  
an ôbi cén bijné anga gay gay.»

<sup>9</sup> Lin bô magtubu to Emen kôl iyôn ba: «ôbi day ta» hen ba, bôri na iyen pôn ba? Kôl na iyôn ba, tumô dem ba, ôbi ré herbe tôh kwôy tô terare a.

<sup>10</sup> An ôbi bi wo herbe tô terare a hen na, ôbi a na kwo day ta sa derômaran yen an bi dîré lê bi ari déri ré dôrin cerêd mega dîré gey hen iyôn.

11 Na ôbi nañ yiri a cêñ bîné jé lêreji jé lêreji hen. Na ôbi á, ôbi ré bîñ ka pônî ré yi bay jé men, ka pônî ré yi bay kibi Emen men, bay uwôlê béré Kwôlo Dôri men, bay berê sa églis añ gelîñ bîné kwôlo Emen a men hen. 12 Ôbi dî gawrê bay ka hen iyôn, bi bay ré ñan bay ayê bôô bi ré lîñ jé wo Emen añ bi églis to yi môñ kurôngi yi Krist iyôn hen ré gesîñ ôriñ tumô tumô, 13 hen iyôn kwôy wo nabay kêm naa bîñge pôn sa ayê bôô wona men, naa bîñ sa henê wo nana hôn Kema Emen hen a men. Ôbi á, nana yîñ surñê tô ayê bôô wona kwôy wo naa sa yîñ môñ Krist iyôn hen. 14 Wulê bi wo hen na, naa yé kamrê ka dê dê ré ñîñ men, naa yé mega bato wo mêw tôri ôriñ si na si na hen né ñîñ men, naa dé bi aŋgañ gelé kañ benare ka bîné ka yi môñ kal iyôn hen terêna ôriñ né ñîñ men, naa dé bîné lamêna nañ gwosore toji hen ré ñîñ a men. 15 Nîñba, kirîna nana perîñ yerna añ kôlîñ yerna kwôlê woñ tiri hen iyôn na, naa yîñ ka surñê sa aŋga gay a tô Krist a wo na ôbi sarna hen. 16 Nîñba, na sa kibri aña nana yîñ yi wo pôn hen, men kam yi bay ka hen ré jimnîñ nañ kini kini hen añ kam yi bay ka gay gay hen ré lîñ jé wo gengîñ sari sari hen a men. Ôbi á, yerna ré ðebîñ gesîñ wôsa bay ayê bôô perîñ yirji.

*Bîné ka bîñ nañ Krist hen na, bi jé lêreji yi kwo kôrbî*

17 Kwôlo na kelê hen na, en kôl nañ hini Kelma. En uwôlêñge bi jé lêreñge ré yi môñ kwo bay henêre Emen né hen né ñîñ, wôsa na bîné ka ermé kwôlê woji na kwoñ ani ré hen

men, <sup>18</sup> ermé woji yi môñ kirijñ kañ dilemne iyôn men, gelê wo Emen gôlijñ nañ bijné hen kôba, bay uwôn ré a men. Wôsa sarji iyêre añ bay hôn ani ré a men. <sup>19</sup> Men, tayre diji ré men, bay ay yirji lijñ aña habijñ ka gay gay ka bay gey lê hen iyôn kwôy kwôy hen men.

<sup>20</sup> Kenbay ba, na hen iyôn a bay na ré gelêñge gengijñ sa Krist hen né. <sup>21</sup> En hôn wo na kené toy kwôli tumô nij. Añ tu kwôlê wo bay na gelêñge kenbay ka ken bijn nañ Krist hen na, hena na yiri a. <sup>22</sup> Iyôn ba, bi jé lêreñge yi môñ kwo cay ré nij. Jé lêreñge wo cay bi wo hen li añ ken yi bijné ka doy lê aña habijñ lêñge añ mênênge. <sup>23</sup> Iyôn ba, ken bi Emen bul jé lêreñge men, ermé wonge a men, bi yi kwo kôrbi. <sup>24</sup> Men, bi jé lêreñge wo kôrbi bi wo hen, yi môñ kwo Emen hen iyôn. Jé lê wo kôrbi bi wo hen na, bi bijn nañ tu kwôlê men, kwôlê won derôre men, bi dé tu Emen a men.

<sup>25</sup> Iyôn ba, ken kôljinje kwôlê won benare ré nij, nijba, kôljinje yerñge kwôlê won tiri, wôsa nabay kêm nana yi môñ kurônji yi wo pôn iyôn. <sup>26</sup> Hena bôrñge ré tarêñge na, ken dî bô tarê bi wo hen lêñge añ ken lijñ ani ka habijñ né men, ken dî tare kurijñ sara ré a men. <sup>27</sup> Diba ken dijñ ôbi bare geré ré. <sup>28</sup> Bi kwôni wo na gemsêre ba, bi gômse ré nij, nijba, bi li jé damañ nañ kôbri wori uwônijñ are nañ gerérji wô lijñ nañ yiri men, ré li nañ bay nimré a men. <sup>29</sup> Kelêñge kwôlo habijñ ré nijba, ken kôl kwôlo a lê nañ megêrñge dî men, ken kôl na kwôlo a nê mê dôbijñ ka toy

kebrenge a hen ibiyare men. <sup>30</sup> Lêngge bi tu Tini Emen li na ré. Hende na anğan talê ka ôbi talênge yernge a an gel wo kené na kari. An tôre cêgê ba, Emen ré sa gôlij nã ken yôd hen. <sup>31</sup> Iyôn ba, ken dî ermé wo habij wo gay gay wo yi bônge a hen men, bayi kwôlê men, bôô mênê men, bôô tarê men, nãpare men, tirijare a men na, ken dî baa. <sup>32</sup> Nijba, ken li dô nã megêrnge men, ken bôrij tu na tonge men, dînge bônge jal mega wo Emen dîj bôri jal sarnge a wô bijare to ken bij nã Krist hen men.

## 5

### *Jé lê bijé ka mô kirij ka perangi a*

<sup>1</sup> Haw hen kena kam Emen ka ôbi perénge, iyôn ba, ken bi jé lêrenge yi mega kwori hen iyôn men. <sup>2</sup> Anğa yôn yôn ka ken li ba, ken li hen iyôn perij megêrnge daman mega wo \*Krist peréna an ay yiri bij temare wô sarna hen iyôn men. Ôbi ay yiri bi môn lari wo bay ca tebij Emen iyôn an dé tu Emen.

<sup>3</sup> Haw hen wo kena ka Emen nij hen na, bi kwôli yijare ton iyôn a tôn men, uwôrijare môn garê iyôn men, tu bôriyare a men na, bi kwôliji kôlij perêrnge a ré nij men, <sup>4</sup> dénge wo kené kôl kwôlê won tayre nã kwon galê ré nij men, kené pelinge pelijare to habij hen ré nij a men, nijba, ken lij Emen dosé wô anğa ôbi li hen dî. <sup>5</sup> Iyôn ba, ken hôn wo uné kini merê bô emê iyére to Krist a nã to Emen a na, ré yi gengij na sa yijare ton iyôn a tôn hen ré men, sa bay uwôrijare môn garê iyôn hen né men,

sa bay garemnê are hen né a men. Wôsa ôbi garemnê are na, garemnê anğari bay ka hen yi mega kamrê kari iyônğ.

<sup>6</sup> Bi bijné lamênge nağ kibi derê woji hen né, wôsa anğa habijn bay ka hen iyônği hen a lê bô Emen tari sa bay narê kwôlê a hen. <sup>7</sup> A iyônğ ba, ken li milnare nağ bijné bay ka iyônği hen né. <sup>8</sup> Wôsa ca ba, na ken mô bô dilemne a nijba, haw hen wo ken bijn nağ Kelma hen na, ken mô na kirijn ka peranği a nij. Iyônğ ba, bi jé lêrenge yi mega ka mô kirijn ka peranği a iyônğ dî. <sup>9</sup> Wôsa lê anğa dôri men, kağ derôre men, kağ tiri a men, hena na kirijn ka peranği a. <sup>10</sup> Masênge bi ken li anğa a dôriğ Kelma Jêsu hen dî.

<sup>11</sup> Bijnge nağ bay lê anğañ dên iyônğ ka lij bô dilemne a hen né, nijba, ken dô tô jé lêreji woğ dên iyônğ bi wo hen ta dî. <sup>12</sup> Wôsa anğa bijné bay ka hen li nağ jalê hen na, hena niné kôl kwôliji ta kêmba a yé tayre damağ. <sup>13</sup> Ağ kirijna are bay ka kêmba yi tu wolé na, bijné a gelé derêrji réba habrêrji lew. <sup>14</sup> Wôsa anğa yi tu wolé na, na ka peranği. Na ôbi á, bay ré kôl iyônğ ba:

«Jôbi wo ju yi kum hen na,

enğijn ağ ju bér perê bijné ka ma a

ağ Krist a bem merê kirijn ka peranği a.»

<sup>15</sup> Iyônğ ba, ken kôbe jé lêrenge dô. Bi jé lêrenge yi môğ kwo bijné ka hôn ani ré hen iyônğ né, nijba, bi yi môğ kwo bijné kağ bay tu melênê iyônğ dî. <sup>16</sup> Wulê wo nana môriğ haw hen na, na wulê wo habijn, iyônğ ba, hena kené uwônğ geré wô lij anğa dôri ba, ken li kwôy kwôy.

17 Yéngge kwôbrê ré, nijba, ken mase wô henê annga Kelma Jésu gey bi kené li hen.

18 Ken yi bay kwoyé ré, wôsa kwoyé na annga mène gawra, nijba, ken dî Tunu toj hendi bô bôré wôn bônge dî. 19 Dôbînge ibiyare bônge a na kurôn wô ayî kibi Emen men, na kurôn wo gay gay wo Tini béngge hen men, ken kebe hen iyôn heramiñ Kelma na bô pôn a men. 20 Lînge Ibarna Emen dosé kwôy kwôy sa are kê m a na hini Kelma wona Jésu Krist.

*Hal wo dôri wo yébé na kwo kwôrnêrji*

21 Kenbay ka ken bîj Krist kwôlê hen na, dô wo kenbay kôba, ken dôbîj sarngge men.

22 Yébé, dôbînge kwôrnêrngge sarngge mega wo ken dôbîj Kelma hen iyôn men. 23 Wôsa kurô iyére a na Kelma wore mega wo Krist na ôbi sa églis hen iyôn men, hende na yiri men, na ôbi a gôlîj na tu a men. 24 Iyôn ba, bi yébé dôbîj kwôrnêrji sarji sa are kê m a mega wo églis dôbîj sare bîj Krist hen iyôn men.

25 Imnê, kenbay kôba, ken pur yébérngge mega wo Krist perîj églis a ayî yiri bîj temare wô sare hen iyôn men. 26 Ôbi li hen iyôn bi dîré dere na jengêre bîj Emen, ôbi pule na kam men, na kwôlê wori a men. 27 Wôsa ôbi li bi hende ré sa tumôri a na hini emê men, bi hende ré sél men, yere ré léé ré men, ré yi kworîj ré a men, a bi ani kani ka habîj ré na yere a. 28 Kwo kwôrnê yébé kôba, na hen iyôn hende to hen men. Bi bay pur yébé rji mega wo bay perîj kurôngi yirji hen iyôn men. Wôsa kwôni wo pur tamni ba, pur na yiri ôbi gañ. 29 Wôsa kwôni wo



tôrijî kurôngi yiri wori ba, naŋ, niŋba, ôbi biri emê men, gemni dô môŋ kwo Jêsu liŋ églis hen iyôŋ. <sup>30</sup> Wôsa nabay kêmi nana yi môŋ kam yi Krist hen iyôŋ. <sup>31</sup> Liŋ bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «Na hen iyôŋ aŋa iba ré dé ibari naŋ yori aŋ, aŋ bay naŋ tamni a merêji bem wô wo haw hen bay na kurôngi yi wo pôn.» <sup>32</sup> Kwôlê bi wo hen na, na kwo dami wo yi kini uwôbêri a wo magtubu to Emen yêge sari béna. Aŋ en hôn wo kwôlê bi wo hen ré kôl gengiŋ na sa Krist naŋ églis. <sup>33</sup> Men, kwôlê bi wo hen yi gengiŋ sariŋge kenbay men. Bi i i kôba, gey tamni mega wo ôbi geyiŋ yiri hen iyôŋ. Men, yébé kenbay kôba, ken biŋ kwôrŋêrŋge kwôlê men.

## 6

### *Hal wo kamrê wo dôri men kwo balêrji wo dôri men*

<sup>1</sup> Kamrê mega wo kena ka Kelma Jêsu hen na, ken biŋ balêrŋge kwôlê wôsa na hal wo dôri.

<sup>2</sup> Tôô Emen to pônî kôl iyôŋ ba: «Biŋ ibam naŋ yom kwôlê.» Tôô hende to hen, na to tumô to era naŋ terê kibi. <sup>3</sup> Terê kibi wo era naŋ tôô hende to hen a na: «Bi yem ré dôrem men, jeré môriŋ cêgem kelan sa terare a nà a men.»

<sup>4</sup> Kenbay balê kamrê na, ken li bi bô kamneŋge tarji ré, niŋba, ken gemji men, ken gelji men, ken halji a men, mega wo Kelma Jêsu geléna geréri hen iyôŋ.

*Hal wo dôri wo limé naɓ kwo bay iyéreji wo dôri men*

<sup>5</sup> Kenbay ka kena limé hen na, biɓge bay iyéreɓge kwôlê men, ken hareji men, ken wuré tumôrji a men, lêɓge jé naɓ bôɓge pôn a men. A hena kené li hen iyôɓ na, na \*Krist a kené biri kwôlê sari a hen, <sup>6</sup> dîba, ken li na wô tirji ré men, bi bay ré denéɓge a men mera ré, niɓba, ken li are kêm ka Emen gey hen naɓ bôô pôn wôsa kena limé ka Krist. <sup>7</sup> Lêɓge jé biji naɓ yi deré mega kené li bij na Kelma iyôɓ dîba, ken li mega wo kené li bij na gawré iyôɓ né. <sup>8</sup> Henêɓge mega wo hena kwôni wo ré na lema, ré na lema ré kôba, Kelma ré sa têbêri sa kôbri wô kibi lê aɓgari ka dôri ka ôbi li hen.

<sup>9</sup> Kenbay bay iyéy limé kôba, ken li dô naɓ ci hen iyôɓ men dîba, ken kôlji na sêɓge na sêɓge iyôɓ né. Henêɓge mega wo kenbay naɓ limé kaɓge bay ka hen kêm ôbi iyéyɓge wo dami wo derômaran a ré na pôn nêɓ hari. Ôbi dô tu gawré ré.

*Aɓgaɓ maɓê ka Emen bij biɓé kari*

<sup>10</sup> Gerɓé kwôlê wupê wo na kelêɓge a na: Bi nérɓge ya tô Kelma wona naɓ néé wori wo dami wo ôbi béɓge hen. <sup>11</sup> Perêɓge aɓgaɓ maɓê kêm ka Emen béɓge hen kôbɓɓge a aɓ kirija Sidan ré era wô lamêɓge ba kené gôlɓ gwsore tori. <sup>12</sup> Wôsa kumbul wo nana li hen na, na naɓ gawré ré, niɓba, na naɓ tunu to habiɓ to ôm sa kirij men, to ôriɓ naɓ tôô men, to ôriɓ naɓ néé to bô dilemne a hen naɓ to habiɓ to bô kal a to ôriɓ naɓ néé hen a men. <sup>13</sup> Iyôɓ ba, ken pô aɓgaɓ

mañê ka Emen. Ôbi á, kirija wulê wo habijñ ré sa sarnge a ba, kené ðebijñ Sidan iyêre men, kené ðebijñ gerañ sa têrnge a kwôy wo ken derijñ kibi kumbul.

<sup>14</sup> Iyôn ba, ken ðebu sa têrnge a, aṅ bi tu kwôlê yi môñ ariñ woñ harê tô bôô iyôn men, bi lê aṅgañ derôre yi môñ \*bargay kañ kumbul ka ken tôbe têliñ kabereñge iyôn men. <sup>15</sup> Yerñge wo gwanṅe tô ulê béré Kwôlo Dôri wo bijñ bijné bô jalê hen na, yi môñ garbê ka ken tôbe têrnge a iyôn men. <sup>16</sup> Bôrnge wo ken bi nañ wulê wulê sa Emen a hen na, yi môñ malare to ken têliñ yerñge aṅ kirija ôbi bare ré heronṅe nañ ðesê ka tare yirji a hen ba, ré sa bare mañêrji aṅ.

<sup>17</sup> Men, engéñge gelê wo yi mega jabga woñ kumbul wo ken tôbe sarnge a iyôn men, ken enṅe kwôlo Emen wo yi mega yebere toñ kaskar to Tunu toñ hendi bô bôre bi hen. <sup>18</sup> Are bay ka kêm ka ré ðeñsiñ hen na, ken uwôl Emen bi ré li nañ ken sara. Merênênṅe sa uwôlê Emen a ré mega wo Tunu geléñge hen iyôn. Iyôn ba, ken mô tu geñ men, ken lêñné tô a kwôy men, ken uwôl Emen wô bay ayê bôô kêm a men. <sup>19</sup> Men, ken uwôli wô san bi kirija ené ay kwôlê wô kelê ba, ôbi ré bèn kwôlê wo dôri keben a bi ené kôl nañ ibiyare wô kôliñ bijné Kwôlo Dôri wori wo yi nañ kini uwôbêri hen bi bay ré hôn. <sup>20</sup> Na sa kibi Kwôlo Dôri bi wo hen aṅa ené yijñ ôbi derê kwôli Krist men, en yijñ daṅgay a a men hen. Uwôlênṅe Emen bi ené uwôl béré Kwôlo Dôri bi

wo hen nap ibiyare wôsa dô lê dîba, bi ené hare ré.

*Dosé to ôbi liji wô derij kibi kwôlê wori*

<sup>21</sup> Yênena Tikik wo nana piri wo li jé wo Kelma nap bôô pôn hen na, ôbi a sa kelênge kwôlo gengij san aji bi kené hôn ené yi iyen ba men, na mi a ené li ba, a men. <sup>22</sup> Na wô bi wo hen aja ené jéri yerŋe a, bi ôbi ré ô kelênge kwôlini men, ré dôbênge ibiyare bôrŋe a a men hen.

<sup>23</sup> Bi Ibarna Emen nap Kelma wona Jésu Krist bijŋ yêênêrni bay ayê bôô kê m bô jalê men, bi li bi ken perij yerŋe men, ken bijŋ bôrŋe sa Jésu Krist a a men tumô tumô. <sup>24</sup> Bi Emen tô kibri sa bijné kê m ka pur Kelma wona Jésu Krist nap bôô pôn nap wulê wulê hen.

**Magtubu tôô top bijare to kôrbi**  
**Kimré: Magtubu tôô top bijare to kôrbi New**  
**Testament**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source  
files dated 29 Jan 2022

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84